

21.11.2019

Asia/2

§ 184
HKL:n talouden osavuositarkastus 1.1. - 30.9.2019

HEL 2019-005353 T 02 02 01

Päätös

Liikenneliikelaitoksen johtokunta päätti merkitä tiedoksi HKL:n osavuositarkastuksen 1.1. – 30.9.2019.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Ari Päivärinta, taloussuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 78433
ari.paivarinta(a)hel.fi
Ville Lehmuskoski, toimitusjohtaja, puhelin: 310 35091
ville.lehmuskoski(a)hel.fi

Liitteet

1 HKL_osavuositarkastus_Q3_2019_21.11.2019

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Raportointikauden merkittävimmät tapahtumat

HKL:n tavoiteohjelman kehittämisohjelmat

Helsingin kaupunkistrategia 2017-2021 hyväksyttiin 27.9.2017 kaupunginvaltuustossa. Joukkoliikenteen pitkän aikajänteen kehittämisenäkömiin kannalta olennaista ovat mm. tavoitteet kestävän liikkumisen edistämiseksi sekä linjaukset Vihdintien ja Tuusulanväylän kaupunkibulevardien ja Malmin raitiotien suunnittelusta. HKL:n valintoja suuntaa myös Helsingin kaupungin tavoite edistyksellisyydestä digitalisaation hyödyntämisessä.

Helsingin kaupunkistrategian lisäksi HKL:n tavoiteohjelma vuosille 2016 – 2024 luo perustaa HKL:n toiminnan kehittämiseksi. Tavoiteohjelmassa määritellään HKL:n strategiset tavoitteet ja niitä toteuttavat toimenpidekokonaisuudet eli kehitysohjelmat. Vuoden 2019 ensimmäi-

sellä neljänneksellä HKL:n toimintaa on kehitetty henkilöstöohjelman, turvallisuuden kehittämisohjelman, operatiivisen tehokkuuden kehitysohjelman ja omaisuuden hallinnan kehitysohjelman avulla.

Vuoden 2019 toiminnassa keskeinen tavoite on henkilöstön hyvinvoinnin parantaminen. Henkilöstöohjelmassa tätä tavoitetta toteutetaan neljällä toimenpidealueella, jotka ovat arjen työn sujuvuus, työ ja ergonomia, työkykyriskin minimointi sekä syrjinnän nollatoleranssi. HKL on myös alkuvuonna 2019 käynnistänyt reilun vuoden mittaisen Samalla radalla –hankkeen, jonka tavoitteina ovat työhyvinvoinnin parantaminen ja organisaatiokulttuurin kehittäminen. Hankkeeseen sisältyy poikkeuksellisen laaja (9 pv/hlö) esimiesvalmennus kaikille HKL:n esimiehille.

Turvallisuuden kehitysohjelman kautta HKL parantaa toimintamallejaan liikenteessä, varikoilla, työmailla, kalustossa ja infrastruktuurissa. Työturvallisuuteen liittyen uudet työvaatteet kunnossapitoon hankittiin ja LEAN –koulutukset järjestettiin kaikissa kaluston kunnossapidon tiimeissä. Turvallisuus kuuluu kaikille –kiertue useissa HKL:n toimipisteissä toteutui ensimmäisen vuosipuoliskon aikana. Riskien hallinnassa käytettävän RamRisk –ohjelmiston käyttöönotto ja riskien käsittely on jatkunut koko HKL:n tasolla.

Turvallisuustyön perusteita määrittää sääntely kaupunkiraideliikennelaissa, liikennepalvelulaissa ja raideliikennelaissa. Viranomaissääntelyn lähtökohtana on itsevalvonta, joka perustuu HKL:n turvallisuusjohtamisjärjestelmään. Turvallisuusjohtamisjärjestelmänsä HKL ylläpitää ja kehittää jatkuvasti. Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) auditoi säännöllisesti HKL:n toimintaa ja seuraava auditointi on syyskuussa 2019. Edellisessä auditoinnissa todettujen poikkeamien osalta HKL:llä toimitti tiedot korjaavista toimenpiteistä Traficomille toukokuussa 2019. Traficom-yhteistyötä syvennettiin edelleen kummankin organisaation johdon yhteisellä seminaarilla syyskuussa 2019.

Operatiivisen tehokkuuden kehitysohjelmalla tavoitellaan HKL:n liikenteen hoidon ja sitä tukevien toimintojen tehostamista. Tehostamistarve vaihtelee merkittävästi toiminnoittain. Vuoden 2016 tasoon verrattuna HKL on jo vuositasolla tehostanut toimintaansa 7,8 milj. eurolla ja lisäksi kustannustehokkuutta parantavia toimia on toteutuksessa parhaillaan 3 milj. euron mittaluokassa.

Omaisuuden hallinnan kehitysohjelma liittyy HKL:n rooliin Helsingin joukkoliikenteen infrastruktuurin sekä metro- ja raitioliikenteen kaluston omistajana, kehittäjänä ja ylläpitäjänä. Olemassa oleva omaisuus on mittava ja HKL:n tekemät korvaus-, ylläpito- ja uudisinvestoinnit pääsääntöisesti 100-200 milj. euroa vuodessa. Vastuu investointien toteuttamisesta tarkoituksenmukaisella ja tehokkaalla tavalla on suuri. Omai-

suuden hallinnan kehitysohjelmalla HKL etsii keinoja mm. nykyisen omaisuuden ylläpidon laadun ja kustannustehokkuuden tarkoituksenmukaiseen koko elinkaaren aikaiseen hallintaan, joukkoliikenneinfrastruktuurin mahdollistaman tulovirran kasvattamiseen luomalla mahdollisuuksia eri palveluiden kehittämiseen yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa sekä uusinvestointien aiempaa korkeatasoisempaan kustannusohjaukseen ja laadunhallintaan.

HKL:n hallintomalliselvitys

Kansliapäällikön asettama HKL:n hallintomuotoselvitystyö kaupunginkanslian ja HKL:n yhteistyössä käynnistyi tammikuussa ja työ valmistui kesäkuussa. Työ päättyi esittämään HKL:n yhtiöittämistä yhtenä kokonaisuutena. Kokonaisvaltaisena infra- ja kalustosta ja liikenteestä vastaavana yhtiönä HKL voi tuottaa yhteiskunnalle mahdollisimman suuren arvon mm. eri toimintojen välisiä synergioita hyödyntäen. Yhtiömuodossa HKL pystyisi myös palvelemaan kaupunkiraideliikenteen seudullistumisen tarpeita paremmin. Metro ulottuu jo Espooseen, Raide-Jokeri tuo Espooseen ratikan ja Vantaalla on vahva käsitys raitiolinjan toteuttamisesta Vantaalle 2020-luvulla. Mahdollisen yhtiöittämisen käsitely kaupunginhallituksessa alkoi aamukoulussa lokakuussa ja jatkuu joulukuussa. Päätöksen mahdollisesta yhtiöittämisestä tekee kaupunginvaltuusto.

Raitioliikenteen liikennöintisopimus

HKL:n johtokunta jätti kokouksessaan 13.9.2018 HSL:lle tarjoutumisen Raide-Jokerin ja kantakaupungin raitioliikenteen liikennöinnistä. Tarjoutumisessa HKL alentaa raitioliikenteen operoinnin hintaa 11 %:lla nykytasosta. Tarjoutumisen kustannustasoa arvioitaessa on syytä ottaa huomioon HKL:n menneiden vuosikymmenten vahva panostus kustannustehokkuuteen, sillä 1990-luvun puolivälin kustannustasoon verrattuna raitioliikenteen tuotanto on jo nykyisin 15 % edullisempaa. Vertailukohtana bussiliikenteen kustannustaso on samassa ajassa kilpailutuksen myötä alentunut noin 10 %. HSL:n hallitus on käsitellyt HKL:n tarjoutumista alkukesän 2019 kokouksessaan. HSL pyrkii tekemään ratkaisunsa liikennöinnin järjestämistavasta lähikuukausina.

Länsimetro

HKL on yhteistyössä Länsimetro Oy:n kanssa kehittänyt toimintamalleja länsimetron infran hallinnan hoitamiseksi niin yhteiskunnan kuin infran omistajan kannalta mahdollisimman hyvin palvelevasti. HKL hoitaa länsimetron infrastruktuurin kunnossapitoa ja huoltoa Länsimetro Oy:n kanssa tehdyn yhteistyösopimuksen perusteella. Lähtökohtana yhteistyössä on, että kantametron ja länsimetron infra muodostavat yhden pääkaupunkiseudun metrojärjestelmäkokonaisuuden, jota kunnossapi-

21.11.2019

detään ja huolletaan yhtenä kokonaisuutena. Länsimetro Oy toteuttaa omistajavalvontaansa mm. auditoimalla HKL:lle kuuluvia tehtäviä. Ensimmäisten vuosien kokemusten pohjalta HKL ja Länsimetro Oy ovat keskustelleet yhteistyösopimuksen edelleen kehittämistä ja loka-kuussa HKL:n johtokunta antoi toimitusjohtajalle valtuudet päivittää yhteistyösopimus.

Raide-Jokeri

Raide-Jokerin infrahankkeen allianssi sai valmiiksi kehitysvaiheen ja tavoitehinta infrahankkeen osalta on 386 milj. euroa ja varikon osalta 69 milj. euroa. Helsingin kaupunginvaltuusto hyväksyi Raide-Jokerin korotetun hankesuunnitelman enimmäishinnan ja varikon hanke-suunnitelman kokouksessaan 13.3.2019. Espoon kaupunginvaltuusto hyväksyi osaltaan vastaavat asiat kokouksessaan 29.4.2019. Raide-Jokerin rakennustyöt käynnistyivät toukokuussa 2019. Syksyllä 2019 töitä tehtiin yli 20 eri kohteessa Helsingin ja Espoon alueella. Raide-Jokerin varikon rakentamisen valmistelu alkoi samanaikaisesti nykyisen bussi-varikon korvaavan varikon rakentamisella.

Raide-Jokerin kalustoprojektin ensimmäisen vaunun korityöt valmistuivat kesäkuussa 2019. Vaunun varustelun jälkeen se siirretään koeajoja varten Helsingin rataverkolle arviolta alkuvuodesta 2020. Loppujen 28 vaunun sarjatuotanto pyritään ajoittamaan siten, että vaunut valmistuvat yhdessä infrahankkeen valmistumisen kanssa.

Muut hankkeet ja päätökset

Kruunusillat –hankkeen hankepäätös sai lainvoiman Korkeimmasta hallinto-oikeudesta syyskuussa 2019. Myös hankkeeseen liittyvät vesiluvat saivat lainvoiman KHO:sta siten, että esirakennustyöt on mahdollista käynnistää vuonna 2020. Kruunusillat –hanke on jaettu kokonaisurakkaan, joka käsittää kahden suurimman sillan toteuttamisen sekä allianssiurakkaan, johon kuuluu muu hankkeen toteutus, mm. raitiotieradan rakentaminen. Kruunusillat –hankkeen allianssikilpailuun ilmoitettiin kolme ehdokasta. Allianssitoteuttajan valinta on tarkoitus tehdä lokakuussa 2019 ja allianssin kehitysvaihe käynnistyy vuoden 2020 alussa.

Kalatataman raitiotiehankeen allianssin valinta käynnistyi markkina-kuulemisilla elokuussa ja toteuttavan allianssin kilpailuttaminen käynnistyy marraskuussa 2019. Kalatataman allianssi aloittaa työnsä maaliskuussa 2020.

Ruskeasuon raitiovaunuvarikon hankesuunnitelma valmistui heinäkuussa 2019 ja kiinteistöyhtiön hallitus käsitteli sitä syyskuussa. Hankesuunnitelman kustannusarvio on riskivaraukset huomioiden 120 M€,

21.11.2019

mikä vastaa HKL:n laatimaa raitiovaunuvarikkojen kehittämissuunnitelman kustannusarviota. Hankkeen toteuttamispäätös on tarkoitus tehdä syksyn 2019 aikana. Ruskeasuon varikon toteuttamisen jälkeen käynnistyy Koskelan raitiovarikon perusteellinen uudistaminen.

Viimeiset Artic-raitiovaunut toimitetaan Helsinkiin lokakuussa 2019, minkä jälkeen Artic-vaunuja on toimitettu Helsinkiin 70 kpl. Artic on HKL:n historian suurin vaunusarja. Artic-vaunuihin on alkuvuoden aikana toteutettu useita kuljettajan työtä helpottavia uudistuksia, kuten uudet istuimet sekä lämmitettävät, huurustumattomat peilikamerat. Myös vanhoihin nivelvaunuihin on tehty muutoksia kuljettaja ergonomian parantamiseksi, mm. parantamalla ohjaamon ilmastointia uudella ilmastointilaitteella.

Helsingin kaupunginvaltuusto hyväksyi viiden uuden M300-metrojunan hankesuunnitelman Kivenlahden metrolinnettä varten. HKL on käynyt alkuvuodesta alustavia neuvotteluja CAF:in kanssa viiden M300-junan option käyttämisestä. Junat toimitettaisiin vuosina 2021-2022. Myös M300-juniin on päätetty tehdä kuljettajien ergonomiaa kehittäviä toimenpiteitä. Ensimmäinen M100-metrojuna luovutettiin syyskuussa 2019 VR:lle peruskorjattavaksi. Juna palautuu HKL:lle alkuvuodesta ja on liikennekäytössä toukokuussa 2020.

Metron kapasiteetin lisäämistä koskevan esiselvitys valmistui syyskuussa 2019 ja esiteltiin HKL:n johtokunnalle. Selvitys sisältää ehdotuksen tarkoituksenmukaisista toimenpiteistä, joilla varmistetaan metrojärjestelmän kapasiteetti pitkälle tulevaisuuteen. Ehdotus sisältä esityksen toimenpiteiden organisoinnista ja tehtävistä lisäselvityksistä. Työ jatkuu yleissuunnitelman valmistelulla vuonna 2020 yhdessä HSL:n ja Länsimetro Oy:n kanssa.

Metron automatisointia koskevien sopimusten purkuasian käsittely on jatkunut Helsingin käräjäoikeudessa suullisilla käsittelyillä kesäkuun 2019 loppuun. Käräjäoikeuden ratkaisua odotetaan viimeistään alkuvuodesta 2020.

HKL:n johtokunta päätti kilpailutuksen pohjalta 21.2.2019 järjestyksenvalvonnan tilaamisesta Palmia Oy:ltä ja vartioinnin tilaamisesta Avarn Security Oy:ltä sopimuskaudeksi 1.11.2019-31.10.2023.

Kaupunkipyöräpalvelu laajeni alkuvuonna 2019 käytännössä lähes koko Kehä I:n sisäpuoliselle alueelle. Helsingin alueella on 2380 kaupunkipyörää ja 238 pyöräasemaa. Alkuvuonna valmistui myös kansainvälinen vertailututkimus kaupunkipyörästä, joka osoitti Helsingin kaupunkipyöräpalvelun olevan käyttöasteeltaan aivan maailman terävintä kärkeä.

Rautatientorin metroasemalla sattui perjantaiamuna 23.8.2019 mittava vesivahinko. Varsinainen vuoto tapahtui metroasemakiinteistön naapurissa olevassa ajotunnelissa, joka palvelee Elielin parkkihallia sekä metroaseman/asematunnelin ohella useiden lähikiinteistöjen logistiikkaa. Vuodon aiheutti HSY:n sekaviemärin vaurioituminen kovan rankkasateen yhteydessä. Metroaseman teknisiä tiloja kastui, kuluissa hissi-, johto- ja LVI-rakenteita vaurioitui. Metroliikenne Rautatientorin aseman ohi oli tapahtuneen johdosta perjantaiyöhön asti kokonaan keskeytetty ja lisäksi viikonloppu liikennöitiin aseman ohi pysähtymättä. Lauantain ja sunnuntain aikana tekniset järjestelmät saatiin erilaisin korjaus- ja tilapäismenettelyin viranomaisten kanssa läpikäydylle riittävän turvalliselle tasolle ja asema voitiin avata matkustajaliikenteelle maanantaina 26.8. Aseman hissit ovat kuitenkin vaurioiden johdosta poissa käytöstä arviolta ainakin vuoden 2020 alkuun asti.

Suoritteet

HKL:n tuottamassa raitio-, metro- ja lauttaliikenteessä tehtiin yhteensä 111,2 milj. matkaa tammi-syyskuussa. Raitioliikenteessä matkoja tehtiin 7,6 % edellisvuotta vähemmän ja metroliikenteessä 4,7 % enemmän. Raitioliikenteessä matkustajamäärää laskee Hämeentien muutokset. Suomenlinnan lauttaliikenteessä matkustajamäärä oli viime vuoden tasolla.

Talousarvion sitovat tavoitteet

Liikennelaitoksen ennustetaan saavuttavan vuonna 2019 sitovista tavoitteista kolme (3) kahdeksasta (8). Laitoksen sitovista tavoitteista taloudellisen tuloksen, tuottavuuden sekä metroliikenteen liikennöinnin luotettavuuden ennakoitaan toteutuvan tavoitteen mukaisesti.

Asiakastyytyväisyyden osalta (liikennöitsijäarvosana) ei ole käytettävissä uutta tutkimustietoa, mutta emme ole tunnistanee edellistä ennustetta merkittävästi muuttavia tekijöitä asiakastyytyväisyyteen. Viimeisimmässä kevään tutkimustuloksissa nähdään yleisesti lievää nousua vuoden 2018 arvosanaan verrattuna. Metroliikenteen liikennöitsijäarvosanan ennustetaan jäävän tavoitteesta, vaikka asiakastyytyväisyyden ennustetaankin palautuvan aiemmalle hyvälle tasolle asiakkaiden luottamuksen palautuessa. Raitioliikenteen liikennöitsijäarvosanan ennustetaan jäävän tavoitteesta, vaikka kuljettajien palvelukyvyyn ja ajotavan positiivinen trendi säilyisikin.

Raitioliikenteen luotettavuus on kehittynyt positiiviseen suuntaan, mutta sen ennustetaan jäävän tavoitteesta johtuen lievästä kuljettajapulasta alkuvuonna 2019.

Matkustajien kokeman järjestyksen ja turvallisuuden tunteen arvostusta ei ole käytettävissä uutta tutkimustietoa. Viimeisimmissä tutkimustuloksissa keväällä nähtiin nousua molemmissa liikennöintimuodoissa. Arvosanojen ennustetaan jäävän tavoitteesta, vaikka ennustemme mukaan tilanne on pysynyt ennallaan, sillä järjestyksenpidon näkökulmasta huomattavia häiriöitä tai muutosta toiminnassa ei ole ollut.

Henkilöstö

HKL:n henkilöstömäärä oli 1 262 henkilöä 30.6.2019 (30.9.2018: 1 208). Vuoden 2018 lopussa henkilöstömäärä oli 1 207. Keskimäärin tammi-syyskuussa henkilöitä oli 1 247, kun vastaavalla kaudella vuonna 2018 henkilöitä oli keskimäärin 1 231.

Käyttötalous

Koko vuoden liikevaihtoennuste on 209,0 milj. euroa eli 15,2 milj. euroa vähemmän kuin tulosbudjetissa. HKL:n saama kaupungin tuki on jäämässä budjetoidusta tasosta 8,1 milj. euroa. Syynä on Länsimetro Oy:n vastikkeet, joita korvataan kaupungin tuen kautta. Vastikkeet jäävät selvästi budjetoidusta tasosta; LM Oy hyvittää vuonna 2018 maksettujen vastikkeiden ylijäämää vuonna 2019 ja lisäksi hoito- ja rahoitusvastikkeet tulevat toteutumaan talousarviossa budjetoitua pienempinä.

HSL:ltä veloitettavia infrakorvauksia on toteutumassa 5,7 milj. euroa budjetoitua vähemmän. Inframenot, jotka HSL korvaa, ovat jäämässä selvästi pienemmiksi kuin oli budjetoitu.

Menoissa palveluiden ostoja on toteumassa 41,8 milj. euroa eli 5,7 milj. euroa budjettia vähemmän. Ratojen korjaukset ja huollot ovat jäämässä 2,1 milj. euroa budjetoitua pienemmäksi; raitioratojen profilointi siirtyy vuodelle 2020. Myös asiantuntijapalveluita on toteutumassa budjetoitua vähemmän.

Liiketoiminnan muut kulut ovat ennusteessa 23,1 milj. euroa eli 7,5 milj. euroa budjettia vähemmän. Länsimetro Oy:lle maksettavia yhtiövastikkeita tullaan maksamaan selvästi budjetissa ennakoitua vähemmän.

HKL:n tilikauden tulosennuste on 3,9 (TB19: 0) milj. euroa.

Investoinnit

Syyskuun loppuun mennessä investointimenoja on toteutunut 99,5 milj. eurolla. Suurimmat yksittäiset investoinnit ovat olleet Raide-Jokerin raitinfran suunnittelu ja rakentaminen 27,2 milj. euroa sekä Artic-raitiovaunujen maksut 23,2 milj. euroa. Helsingin metron asetinlaitteen menot on kirjattu 4,8 milj. euroa alkuvuoden aikana.

21.11.2019

Investointien nettoennuste on 138,7 milj. euroa, kun tulosbudjetin investoinnit ovat 172,6 milj. euroa.

Tilikauden suurin investointi on Raide-Jokerin infra 36,3 milj. euroa. Uusia Artic-raitiovaunujen maksuja on toteutumassa 39,8 milj. euroa, josta tänä vuonna toimitettavien 10 raitiovaunun osuus on 23,8 milj. euroa. Muita suuria investointeja ovat mm. metron kulunvalvonnan uusiminen 5,0 milj. euroa ja vanhojen M100-metrojunien peruskorjaus 4,7 milj. euroa.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Ari Päivärinta, taloussuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 78433
ari.paivarinta(a)hel.fi
Ville Lehmuskoski, toimitusjohtaja, puhelin: 310 35091
ville.lehmuskoski(a)hel.fi

Liitteet

1 HKL_osavuosisikatsaus_Q3_2019_21.11.2019

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Liikenneliikelaitoksen johtokunta 22.08.2019 § 128

HEL 2019-005353 T 02 02 01

Päätös

Liikenneliikelaitoksen johtokunta päätti merkitä tiedoksi HKL:n osavuosisikatsauksen 1.1. – 30.6.2019.

16.05.2019 Ehdotuksen mukaan

Esittelijä

toimitusjohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Ari Päivärinta, taloussuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 78433
ari.paivarinta(a)hel.fi
Ville Lehmuskoski, toimitusjohtaja, puhelin: 310 35091
ville.lehmuskoski(a)hel.fi